

door Saskia Campert, lid van de redactie van *Theosofia*.

Onlangs vroeg iemand mij tijdens een theosofische bijeenkomst of ik er ook zo'n moeite mee had om altijd maar vriendelijk en liefdevol te moeten zijn. Ik reageer verbaasd: *Hoezo moet je dat? Wie vraagt dat van je?*

De vraagsteller legt uit dat deze verplichting door de heersende religieuze en filosofische stelsels als een loodzware last op zijn schouders is gelegd.

Ik vraag hem om nadere uitleg en hij vertelt dat hij niet over één nacht ijs is gegaan. Hij bestudeert christendom, boeddhisme en theosofie. Steeds wordt er nadrukkelijk op gewezen dat vriendelijkheid, geweldloosheid, zelfverloochening en liefdevolle aandacht voor de medemens onontbeerlijke eigenschappen zijn. Allemaal mooi en aardig, maar bij zijn dagelijkse werkzaamheden bij een grote onderneming komt hij steeds verder in de knel. Zijn vriendelijke en begripvolle optreden wordt verkeerd geïnterpreteerd en leidt ertoe dat hij wordt opgescheept met saaie flut-klussen, terwijl anderen vrolijk doorstromen naar riante, interessante managersfuncties.

Ja, ik begrijp zijn probleem. Hij is niet de enige die daarmee worstelt. Hier in Nederland is het merendeel van de mensen opgegroeid met christelijke waarden, die je aansporen om 'je vijand na een klap op de ene wang, de andere wang toe te keren' (*Mattheus 5:38-39*). Ons wordt geleerd om ons aangedaan onrecht geduldig en zonder tegenspraak te dragen. Tijdens recente kerstvieringen viel mij weer op hoe alle voorgangers, zowel protestant als katholiek, de mensen aanspoorden om verdraagzaam te zijn, zich open te stellen voor anderen, respect te tonen en zichzelf weg te cijferen. Wie zich in het boeddhisme verdiept komt al snel tot de conclusie dat de wijze lessen aldaar vrijwel identiek zijn. Het boeddhisme adviseert ons immers te mediteren op gelijkmatigheid en liefde, want deze meditatie 'kan helpen onze natuurlijke bronnen van liefde aan te sporen en ze aan te wenden voor alle levende wezens' (Kathleen McDonald, *Leren Mediteren*).

Foto: Saskia Campert

Naast het Hīnayāna-boeddhisme (het kleine voertuig) waarbij de persoon zich voornamelijk richt op eigen bevrijding/verlichting, wordt vooral het Mahāyāna-pad (het grote pad) aanbevolen. Het Mahāyāna-pad houdt in dat men weliswaar zelf bevrijding/verlichting zoekt, maar deze in dienst stelt van anderen. Kortom, ook hier vinden we grote nadruk op zelfverloochening en liefdevolle, behulpzame aandacht voor anderen.

Theosofie bestrijkt een zeer breed terrein, maar één van de kernwaarden is toch wel erkenning van universele broederschap. Tolerantie, vriendelijkheid, altruïsme, geweldloosheid en mededogen zijn waarden die iedere rechtgeaarde theosoof hoog in het vaandel heeft staan (D. Audoin, *De Gulden Treden van Helena P. Blavatsky*).

Persoonlijk ben ik van mening dat bij al deze waardevolle adviezen wordt vergeten de mensen te wijzen op het verschil tussen onze innerlijke wereld en ons uiterlijke optreden. Ons uiterlijk gedrag hoeft niet altijd in overeenstemming te zijn met onze innerlijke gesteldheid. Ik kan uiterlijk zogenaamd héél boos doen om mijn kind te leren dat het niet zomaar de weg mag oversteken; innerlijk ben ik niet boos, maar bezorgd en vol liefde. Zo ook zien we Jezus de kooplieden in wilde razernij de tempel uit rammen (*Mattheus 21:12-13*), kennen we Zen-meesters die hun leerlingen met een stok slaan (Rinzai-school), en wat te denken van de Shaolin-monniken, regelrechte vechtersbazen?

We lezen in *The Secret Doctrine Commentaries, The Unpublished 1889 Instructions*, hoe mevrouw Blavatsky haar studenten zonder enige schroom 'flapdoodles' (domkoppen) noemt. Wie kent niet de felle bewoordingen waarmee zij onder meer in *De Geheime Leer* haar tegenstanders en misstanden bestrijdt? Haar woedeaanvallen zijn dan ook berucht.

Geen van bovengenoemde personen blijkt zich als een mak schaap te gedragen, geen van hen neemt een blad voor de mond. Zij voelen blijkbaar niet de verplichting om altijd vriendelijk en liefdevol te moeten zijn, maar beseffen dat krachtig, of zo u wilt onvriendelijk, optreden soms nodig is. Het is daarbij van essentieel belang om op te treden vanuit een vredig en liefdevol innerlijk. Blijf innerlijk positief, liefdevol en zonder wrok, maar wees tegelijkertijd niet bang om hard op te treden als de situatie daarom vraagt.

Mijn antwoord aan de vraagsteller is dus: nee, ik voel me niet verplicht om altijd vriendelijk en liefdevol op te treden. Ook jij hoeft je hiertoe niet verplicht te voelen. Op ons bescheiden niveau leert een mens sneller als hij even met zijn neus op de feiten wordt gedrukt. Ook voor mij en jou geldt immers dat het goed is als we horen dat we anderen - vaak zonder het te beseffen - storen of kwetsen. Even ben je dan misschien uit het veld geslagen, net als door de stokslag van de Zen-meester, maar daarna wordt communiceren en samenwerken eenvoudiger.

Conclusie: wees niet bang om 'je mannetje te staan'. In *De Gulden Treden* spreekt mevrouw Blavatsky ook van *een dapper opkomen voor onze principes en een onverschrokken verdediging van hen die onrechtvaardig worden aangevallen*. We kunnen ons dus gesterkt weten als we soms krachtig van ons laten horen. Belangrijkste aandachtspunt daarbij blijft steeds om *innerlijk* rustig, vriendelijk en liefdevol te blijven.